

SÜRGŐSSÉGI ÉS KÖTELEZŐ GYÓGYKEZELÉS ÚTMUTATÓ

A pszichiátriai zárt osztályos gyógykezelés az egyik **legsúlyosabb jogkorlátozási** lehetőség, ami egy emberrel történhet. A büntetővégrehajtáshoz hasonlóan akár több hónapra is elzárhatnak embereket, viszont ebben az esetben fizikai és kémiai korlátozó intézkedések is érik a beteget. Ráadásul az ilyen gyógykezelés az egyébként is **sérülékeny helyzetű**, nagyon alacsony érdekérvényesítési képességgel rendelkező pszichiátriai beteg, fogyatékos embereket érinti. Ezért különösen fontos, hogy szigorú törvényi garanciák biztosítsák az eljárás jogszerűségét, és ezeket be is tartsák az érintettek **beszállításában, gyógykezelésében, ellátásában résztvevő szakemberek.**

Ehhez képest a Kúria - 190 eljárást összegző - vizsgálata arra mutatott rá, **hogy számos jogsértő gyakorlat** érvényesül a sürgősségi és kötelező gyógykezelések során. A 2020-ban kiadott kúriai összefoglaló vélemény megjelölt olyan problémákat, amelyek jogszabály-módosítással, illetve a személyi és tárgyi feltételek lényeges javításával lennének csak orvosolhatók, de olyan problémákat is, amelyek **kiküszöbölhetőek lennének** az eljárásban résztvevő szakemberek, vagyis az orvosok, ápolók, kórházi személyzet, bírósági titkárok, kirendelt ügygondnokok által a rendelkezésre álló erőforrások mellett is. Jogsegélyszolgálatunk tapasztalatai alapján már maga a **beszállítás** is sok esetben jogsértő módon történik, ezért az eljárásban résztvevők között nagyon fontos szerepet játszanak a **beszállítást foganatosító mentősök és rendőrök** is.

A Kúria javaslatairól összefoglalót készítettünk bírósági titkároknak:
<https://tasz.hu/pszichiatra-kuriai-utmutato>

Az alábbi kisokos és folyamatábra a Kúria javaslatait tartalmazza, és ahhoz kíván segítséget nyújtani a pszichiátriai osztályok dolgozóinak, a szemlén részt vevő bírósági titkároknak, igazságügyi szakértőknek és az érintett érdekvédelmét ellátó ügygondnokoknak, hogy a Kúria által megállapított hiányosságokat, visszásságokat orvosolni tudják. Ezek a lépések elengedhetetlenek ahhoz, hogy a sürgősségi, majd a kötelező gyógykezelés elrendelése a jogszabályi rendelkezéseknek megfeleljen, a törvényi garanciák be tudják tölteni rendeltetésüket, és a kiszolgáltatott helyzetben lévő páciens ne ériék jóvátehetetlen sérelmek.

Sürgősségi és kötelező pszichiátriai gyógykezelés

TEENDŐK SÜRGŐSSÉGI BESZÁLLÍTÁS ESETÉN

Fennáll közvetlen veszélyeztető magatartás?

a fennálló helyzet önmagában annyi, hogy:
a betegnek van pszichiátriai diagnózisa
a beteg kiabál, káromkodik
a beteg zavartan viselkedik

a beteg viselkedése súlyosan fenyegeti saját vagy más testi épségét, életét

nem

igen, fennáll

a beteg megfelelő ellátása (pl.: cukorbetegség), majd elbocsajtása

sürgősségi gyógykezelés

Az érintett gondnokság alatt áll?

nem

igen

rokon vagy ügyvéd értesítésének, meghatalmazásának felajánlása a betegnek

a gondnok azonosítása, értesítése

A bíróság értesítése 24 órán belül.

24
óra

Értesítés elemei:

- a bíróság döntésére irányuló határozott kérelem
- a konkrét tényállás leírása, a beszállítás körülményei, a közvetlen veszélyeztető magatartás megnyilvánulása
- a közvetlen veszélyeztetésre vonatkozó bizonyítékok
- jogszabályi hivatkozás pontos megjelölése

A SZEMLE ELŐTT

Az értesítés hiánytalan? Ha nem, a bíróság a szemle kitűzésével együtt felhívja a kórházat a hiányok pótlására, és ezeket az idézésben is pontosan megjelöli.

A beteg gondnokság (gyámság) alatt áll? A törvényes képviselőt minden esetben értesíteni kell. Ha a gondnok személye nem ismert, a kormányhivataltól kérhető információ.

Szakértő kirendelése. A kirendelő végzés kötelezően tartalmazza az alábbi kérdéseket:

A (közvetlen) veszélyeztető magatartás miben valósult meg?

A fentiek mentális zavarából eredtek-e?

A beszállítás indokolt volt?

A további kötelező gyógykezelés indokolt?

Köteles érdemben tájékozódni az ügyről és előzetesen érdemi tájékoztatást adni a betegnek.

Teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

Saját jogi képviselőt meghatalmazhat.

72
óra

A SZEMLE SORÁN

A szakértőnek minden kérdésre választ kell adnia, ami a kirendelő végzésben szerepelt. A veszélyeztető magatartást pontosan meg kell jelölnie.

Meg kell vizsgálni, hogy a beszállítás indokolt volt-e és ettől függetlenül azt is, hogy a további kötelező gyógykezelés indokolt-e. Nem rendelhető el a kötelező gyógykezelés, ha:

- nem nyert bizonyítást a pszichés állapot akut zavara, VAGY
- nem nyert bizonyítást beszállításakor a közvetlenül veszélyeztető magatartás, azaz a sürgősségi gyógykezelésre beszállítás indokoltsága, VAGY
- a beszállításakor közvetlenül veszélyeztető magatartást tanúsított, de a szemle időpontjában már nem veszélyeztető

Gyakorlati példák a TASZ Jogsegélyszolgálatának megkereséseiből:

Sürgősségi és kötelező pszichiátriai gyógykezelés **INDOKOLT-E A KÖTELEZŐ GYÓGYKEZELÉS?**

- Példák a TASZ Jogsegélyszolgálatához érkezett megkeresésekből -

Nem, ha

- a beteg csak kifejezi, hogy haza szeretne menni
- nem pszichés betegség miatti zavart állapot (pl.: cukorbetegség)
- pszichés betegségével terápiára jár, önként, beutalóval érkezett
- pszichés zavarával összefüggő tüneteket mutat, de saját és mások testi épségét súlyosan nem veszélyezteti (pl.: levetkőzik)

Igen, ha

- jelen van önsértő magatartás
- a személyzet, betegtársai testi épségét / életét veszélyezteti
- öngyilkossági kísérlet történt

Önmagában a pszichés zavar nem alapozza meg a kötelező gyógykezelést.

A BÍRÓSÁG ÜGYDÖNTŐ VÉGZÉST HOZ

Az ügydöntő végzésnek tartalmaznia kell:

- a konkrét tényállást: - a beszállítás körülményeit, indokát és a közvetlen veszélyeztető magatartás megnyilvánulásának módját és minősítését,
- a beteg szemle alatti állapotát és a veszélyeztető magatartás megnyilvánulásának módját és minősítését,
- ezek bíróság általi értékelését, a jogi következtetés levonását és a minősítését.
- rendelkezni kell arról, hogy: - a beszállítás indokolt volt-e,
- a kötelező pszichiátriai gyógykezelés elrendelése indokolt-e

A végzés meghozatalakor formanyomtatvány alkalmazása nem jogszerű.

A személyi autonómia szükséges és arányos korlátozása a bíróságra tartozó jogkérdés, nem szakkérdés.

**30
nap**

ÚJABB SZEMLE

Ha a kezelőorvos nem engedi haza előbb a beteget.

HATÉKONY JOGORVOSLAT BIZTOSÍTÁSA

Lehetőség szerint **szóban kell kihirdetni** az ügydöntő végzést. A beteg ekkor önállóan (az ügygondnoktól függetlenül) bejelentheti szóban a fellebbezést.

Az ügydöntő végzést nem csak az ügygondnoknak, hanem a **betegnek is kézbesíteni kell**. A kézbesítés a kórház címére kell történjen annak érdekében, hogy a beteg még a kórházi tartózkodás során valóban megismerje a végzés tartalmát, és jogorvoslattal tudjon élni.

A Kúria javaslata szerint a másodfokú bíróság feladata, hogy 30 napon belül döntsön a fellebbezésről. Másként a jogorvoslat nem hatékony.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata alapján a kötelező gyógykezelés a letartóztatással vagy őrizetbe vétellel egy megítélés alá eshet, hiszen a személyi szabadság korlátozásának egyik legsúlyosabb formája. Csak az az eljárás felel meg az Emberi Jogok Európai Egyezményének, amely a törvényes garanciákat betartva, kizárólag valóban indokolt esetben fosztja meg a beteget személyes szabadságától.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

<https://tasz.hu/pszichiatraia>

<https://tasz.hu/pszichiatraia-kuriai-utmutato>

<https://tasz.hu/ingyenes-jogsegelyszolgalat>